

RESSORGIMENTO

ANY XI * DESEMBRE, 1926 * NÚMERO 125
OFICINAS: PERGAMINO, 244 * BUENOS AIRES

PER ADQUIRIR

LLIBRES - REVISTES - DIARIS
I LES PUBLICACIONS CATALANES
EN GENERAL

ADRECEU-VOS A

S'ENVIA
LLISTA DE
L'EXISTÈNCIA
PRÈVIA
COMANDA DELS
INTERESSATS

2622 - Donato Alvarez - 2622
BUENOS AIRES

Magatzems "La Constància"

ABANS «EL CAP BERNAT»

DUACASTELLA I CIA.

Els millors assortits d'articles de Catalunya

VENEM ALS PREUS
MÉS REDUÏTS
DE BUENOS AIRES.

SEGURETAT
ABSOLUTA.
REMESES A TOT EL PAÍS.

CARLOS CALVO, 3623
UNION TELEF. 62 MITRE 4004

DEMANI'S OLI "SABATER"
ÉS DE REUS. EL MÉS FI,
D'OLIVA BONA I PURA.

3929 RIVADAVIA 3929

UNION TELEF. 62 MITRE 1570
COOP. TELEF. 597, OESTE

Rovellons, préssecs i perdius de la casa PEDREROL I MIR, de Barcelona

PICHINCHA, 180

U.T. 62, Mitre 7280 - C.T. 741. Central

GRAN ASSORTIT de VINS FINS

JEREZ RESTAURADOR
"EL CAP BERNAT"

RESSORGIMENT

ANY XI

BUENOS AIRES, DESEMBRE, 1926

NÚM. 125

AL VOLT DEL FRUSTRAT INTENT

En comentar la fallida temptativa d'alçament contra Espanya, organitzada i dirigida personalment pel venerable Macià, dèiem que possiblement hi havia hagut qui fingint-se aliat nostre havia actuat de traïdor.

Ara que les coses i els aspectes del malaurat intent s'han aclarit bon ric i que les relacions de Ricciotti Garibaldi amb En Macià, confirmades per ambdues parts, s'han posat de manifest, hom ja pot assenotar un juí definitiu al volt de l'afer que ha distret l'atenció mundial durant un mes seguit i que encara segueix interessant. La conseqüència que hom treu dels fets esdevinguts, per mica que hi posi atenció, és que hi ha hagut una excessiva bona fe de part dels nostres homes, i que per aquesta mena d'empreses l'excessiva confiança és el pitjor obstacle amb què hom pot topar.

Aqueixa confiança amb els homes i els elements, aqueixa bona fe en les gestions que precediren l'expedició i la forma en què aquesta s'organitzà, havia de portar, gairebé insalvablement, al fracàs de la patriòtica empresa.

Ara que la nostra veu no pot pas ésser tüllada de pessimista ni el nostre modest juí ha de deturar ni entorpir la marxa dels esdeveniments, com podia haver succeït durant el llarg període d'elaboració del pla ofensiu, ens sembla que unes observacions de tàctica no seran cobreres per a futures actuacions similars a la frustrada.

La coneguda sentència de Marx: "L'emancipació dels treballadors ha d'ésser obra dels treballadors mateixos", ens la podem apropiat perfectament i dir: "L'emancipació de Catalunya ha d'ésser obra dels catalans mateixos.

"Nosaltres sols" és el lema que cal emprar per aquesta mena d'activitats, tal com feren els irlandesos (Sinne Feinn) i com adoptaren també els patriotes catalans de Mendoza en constituir llur comitè independentista i propiciar la creació dels demés comitès semblants que existeixen en diferents indrets i localitats argentines.

Els que estem assabentats en part, de les dificultats de tota mena que ha trobat En Macià fins arribar a la precària organització d'un cos expedicionari, ens convencem, davant la realitat dels fets, que no podem confiar d'ajuda aliena en la preparació d'un alçament armat. Una intensa i ben orientada campanya de propaganda, en sentit diplomàtic, si hi cap el

mot, si que es fa necessària per tal d'atreure'ns simpaties mundials que són, al fi i al cap, una poderós ajut moral, que indefectiblement esdevindria simpatia envers la nostra causa quan es produís el cop alliberador. D'això a pactar aliances amb elements estranys i, de vegades, oposats a l'ideal suprem de Catalunya, hi ha, però, molta diferència.

Cap dels diversos sectors espanyols d'oposició al Directori Militar, que hi ha a França, no s'ha prestat, malgrat les innumerables converses, a aliar-se amb En Macià per a una acció conjunta. Quan han vist que l'ideal suprem i immediat dels catalans era d'aconseguir la independència de la nostra pàtria, l'anticatalanitat que hi ha a dins de tots els espanyols s'ha revoltat i les negociacions han estat suspeses. Tots ells han demostrat que la possessió de Catalunya no la baratarien a cap preu. Prefereixen romandre exiliats i suportar la dictadura d'En Primo abans de presenciar la separació de la nostra pàtria encara que aquesta es produís amb l'anihilament de les institucions monàrquiques i la implantació de la república a Espanya, l'ideal caríssim d'ells. Això pel que toca als espanyols d'idees progressives. Ja no parlem d'aquells sectors, com els militars, que propicien solament la caiguda d'En Primo però el manteniment de l'ominosa monarquia borbònica. Ni d'aquells altres, com els comunistes, que la garantia d'una legislació social avançada no els diu res, malgrat de l'exemple de Rússia, perquè cobegen il·lusòries i hermètiques idees d'igualtat impossible.

Tampoc havem de refiar-nos d'aquells elements de tradició liberal com és ara el cas de Garibaldi, venut al feixisme italià i aparentment aliat nostre per tal de poder complir amb la seva desgraciada missió de delator de totes aquelles activitats que d'aprop o de lluny puguin afectar la dictadura de Mussolini, ja sia en sentit favorable o advers al govern del Duce.

Nosaltres sols, com més millor, però dels nostres. Per l'organització i execució del primer cop armat, això és imprescindible. Ja vindran, aleshores, si els necessitem i reclamem, tots aquells homes disposats a fornir la Legió estrangera de tots els exèrcits del món. Ja vindran una volta iniciades les hostilitats, a engruixir les nostres files, però evitem el seu contacte mentre no s'hagin iniciat les operacions. Pensem

que són soldats pel sou que hom els dona, no per l'ideal. Cal serear el màxim secret del pla organitzador per tothom que no sigui dels nostres i encara d'aquests cal fer-ne una selecció per tal de saber qui està capacitat per a mantenir el secret i qui, podent ésser bon soldat, per raons de psicologia personal, no pot callar-se certes coses que poden comprometre l'èxit de l'empresa.

Les conspiracions — ho repetim — han d'elaborar-se a l'ombra i en silenci. Res de publicitats que trascendeixin a estranys. Res de crits ni de bravates. Muts i a la gàbia, com diu aquell adagi nostre, però treballant i fent el nostre fet. Les paraules el vent se les endú i les rebat contra l'infinit, després que han denunciat les nostres activitats i el nostre intent a què ha tingut interès a copsar-les i assabentar-se'n (i no oblidem que l'enemic ens segueix i vigila pertot!).

Què en traiem de dir que farem això i allò i el de més enllà? No res per l'èxit que perseguim. Ans donem la impressió de baladriers incapaces de realitzar allò que ens proposem fer. Oi més, venim a dir a l'enemic que es prepari per contrarestar l'ofensiva nostra i això no ens convé pas de cap manera, ens sembla. Ans, per la forma com ha de realitzar-se el nostre moviment redemptor, ens convé, per damunt de tot, sobtar l'enemic, per tal de guanyar les primeres posicions i alçar Catalunya al costat nostre.

Veieu per què creiem que tot ha de fer-se en la més impenetrable obscuritat i reserva. Hi ha un detall, encara, el qual és conceptuat per nosaltres com a mesura preventiva indispensable: l'uniforme. La fàlisi de vestir igual entre els membres expedicionaris és imprudent i provocativa. Si hom creu que s'ha de adoptar vestimenta uniforme, caldrà que aquesta sigui posada damunt el cos minuts abans d'emprendre l'acció. Altrament nosaltres mateixos comprometem el país que fa els ulls grossos i afavoreix, àdhuc, les nostres activitats facilitant-nos material, i comprometem (cosa més sensible!) l'èxit de la nostra expedició. Això, és clar, sempre que el moviment s'organitzi en país aliè.

Un grup d'homes uniformats és sospitos sempre i les autoritats han d'indagar d'una manera o altra qui són aquells homes i què cosa els mena a vestir-se uniformement. Ultra això, caldrà no negligir tampoc el detall de les concentracions. Res de riatar en grups petits o grossos, susceptibles de cridar l'atenció. Als llocs prèvia-

ment assenyalats per a les concentracions cal anar-hi, si pot ésser, d'un a un, individualment, però mai en estol. La bona tàctica aconsella que no siguin més de dos, o tres, el màxim, els individus que es dirigin al lloc designat.

El primer intent ha fallat per causa principalment d'una delació ignominiosa, i per l'excessiva confiança de's homes dirigents envers allò que els voltava.

Caldrà en el successiu citar aquests obs-

tacles i solmetre's a pràctiques d'organització pots ser més difícils en detall, però absolutament indispensables, creiem, per l'obtenció de la fita a senyalada: La independència política de Catalunya; la seva separació de l'Estat espanyol, que s'imposa no solament per raons de llibertat que abona la història, el caràcter, costums, llengua, etcètera, sinó àdhuc com a mesura profilàctica.

CONFIDÈNCIES

(Per interceptació de comunicacions telefòniques de l'Agència Kómos demana la publicació d'aquesta carta.)

Estimat Kómos: Vaig a complaure't a mida de les meves possibilitats. Em faig perfecte càrrec de la teva inquietud. Els teus segueixen en perfectíssim estat i les coses de Catalunya marxen a cor què vols. Així, donec, ja veus que pots deixar a agon termè les teves preocupacions. Si quelcom *formidablement* gros hagués passat als teus i a la nostra pàtria, jo hauria fet el que hagués calgut per tal de fer-te'n saber. La comunicació telefònica i postal de què et queixes és un fet més general del que et creus. No ets tu sol. És un noranta per cent de catalans que viuen fora de Catalunya, especialment a França que pateix d'interceptació de comunicacions. Per contra, ara tens una magnífica avinentesa per a rescabalar-te de l'enigme. Ara som els que vivim dintre de Catalunya els que ens quedem a les capses de tot aquest bé de Déu de coses que vosaltres sabau de primera mà i sense censura de cap mena. Espero que per via segura em faràs arribar diaris o un raport personal sobre els esdeveniments catalaníssims del Rosselló. Aquest serà el pagament únic que em crec merèixer pel que aquesta carta meua pugui representar d'entremaliadura (no és altre el nom que s'ha d'aplicar al fet d'aconseguir burlar-se de les traves de la censura).

Pel que em dius en la teva carta, la teua manca de noves referents a Catalunya data dels dies d'allò que va anomenar-se *plebiscito*. Vaig, doncs, a fer-te un resum de totes les anèdotes que sé i que he pogut viure d'aleshores ençà, per tal que puguis servir-les, amanides convenientment, als teus amics d'Amèrica. Provaré de fer-ho també en forma de notes br. us:

LA RIFA DEL "PLEBISCITO"

Amb el nom d'"*espontànea emisió de sufragio*" i també amb el de "*libre y sincera expresi6n de afecto*", els Ajuntaments esquirols de totes les ciutats, viles i pobles de Catalunya circularen ordres a tots els funcionaris per tal que *espontàniament* signessin les fulles d'adhesió al rei dels espanyols i al cap del govern de la veïna

Espanya. Se'ls advertia, però, en aquestes fulles que tots aquells que s'oblidessin d'*espontaneïtzar-se* serien despatxats l'endemà del *plebiscito*.

Anàlogament el marquès de Foronda féu espontaneïtzar tots el empleats de la companyia de Tramvies de Barcelona.

Als venedors dels mercats se'ls assabentà que l'espontaneïtzar-se equivalia a poder augmentar els preus dels queviures des de l'endemà mateix de l'espontaneïtzació.

A les escoles municipals s'exigí als nois i noies l'acte d'espontaneïtzar. Aquells infants i aquelles nenes que per llur escassa edat encara no sabien llegir ni escriure, foren substituïts d'un a un pel delegat del P. U. P. que passava les fulles a domicili acompanyat de dos o més policies abillats de persona. Anàlogament les monges espanyoles i franceses de la Casa de la Caritat signaven les fulles per comptes dels desvalguts que per manca de coneixements no podien espontaneïtzar-se.

Les facilitats per a emetre l'*espontània voluntat* eren fora de tota ponderació. El corresponsal del *Petit Journal* a Madrid declarava en una correspondència que ell havia signat tres vegades i sense cap esforç. "Le Rire" feia un viu comentari d'aquestes facilitats: pintava una pobra dona amb una eriatueta al braç i dos marrees a la mà presentant-se a una taula plebiscitària amb el propòsit d'emetre el sufragi de tota la família. "Poden signar els meus fills?" — demana tota discreta. — Quina edat tenen? — respon el president. — Miri, aquest té catorze mesos, aquest cinc anys i aquest altre sis. — Cine i sis fan onze i dotze mesos fan... dotze anys i dos mesos. Ja ho crec; si senyora; poden signar tots, no faltava més!!...

Un grup de nacionalistes va dedicar-se durant tres dies, a anar de taula en taula, signant sense parar amb noms reals i noms empescats per tal d'arribar a aconseguir que el nombre de signatures fos superior al d'habitants de Barcelona. Algun d'aquests joves arribà a signar dues centes vegades.

Cal, però, consignar una nota tràgica.

A la Presó de Barcelona va fer-se signar els presos governatius valent-se d'un engany d'inhumana classe. Hom els digué que signaven la llibertat, car una amnistia general era concedida. Després se'ls digué que el que havien signat no era altra cosa que el plebiscito de l'*espontànea adhesi6n al Rey y al Gobierno*.

Durant els tres dies de la rifada plebiscitària tots els qui per infracció d'ordenances municipals (real o imaginària) eren penyorats per l'Alcaldia, eren obligats a pagar amb diners i amb una signatura espontània al peu dels papers plebiscitaris.

L'ONZE DE SETEMBRE D'ENGUANY

Enguany el cap de les forces d'ocupació ha batut el record de les precaucions. Durant tot el dia fou suspès el trànsit de la Ronda de St. Pere des de la plaça d'Urquinaona fins a la de Tetuan. Unicament els tramvies i els autòmibus que fan el servei per aquella via podien passar. Però els passatgers que feien aquell trajecte eren objecte d'una maniobra policial de tipus repugnants. Una parella de policies abillats de persona pujava a la plataforma del vehicle a la plaça de Tetuan i feia el viatge fins a la d'Urquinaona i una altra pujava a la d'Urquinaona i baixava a la de Tetuan. L'objecte d'aquesta excursió era vigilar l'actitud dels passatgers en passar per davant del monument a Rafel Casanova i detenir aquells qui es llevaven el capell en ésser front de l'estàtua del Conseller en Cap. D'aquesta manera foren detinguts uns quants centenars de ciutadans. No cal dir que a tots se'ls imposà una forta penyor. Calers són calers!...

LA VISTA DE LA CAUSA CONTRA EN MASSACHS

La censura no permet dir res als diaris sobre aquest afer. Tothom, però, sap que el motiu d'aquesta mostra de rigor és la manera de respondre del processat a les preguntes del fiscal. Ací van tres exemples:

F. — *¿De dónde es el procesado?*

M. — *Yo habito un planeta llamado la Tierra.*

F. — *¿Cuál es el oficio del procesado?*

M. — *Soy esclavo moderno.*

F. — *¿Por qué se acreó el procesado, con una cuchilla, al coche donde iba el señor Presidente del Consejo de Ministros?*

M. — *Porque quería matarle, pero al ver que ante mi mano armada pulidecía como un cobarde, vi que no valía la pena de agredirle y tiré el arma con asco.*

EL CENTRE DE DEPENDENTS

Ha estat anomenada de R. O. una junta directiva per al clausurat Centre de Dependents integrada per pistolers d'acció del Sindicat lliure. Tots aquests pintes que han pres possessió de llurs càrrecs són gent conegudíssima en l'hampa dels districtes

A LL Ò Q U E S ' H A D I T . . .

V i VII i durant els temps d'En Martínez Anido eren caps de grups de pistolers.

Sembla que aquesta repugnant decisió del govern d'ocupació ha suscitat un gest de repulsió en els ambients obreristes barcelonins i que s'ha dirigit (signada pels presidents d'entitats que representen uns 70.000 associats) una protesta al general Milans del Bosch acompanyada d'una amenaça de vaga general si no es desdii d'aquest nomenament.

A MADRID FAN BROMA

Un antidirectorista va llogar el front d'un ase d'aguador per a que passegés pels carrers de la *villa y corte* un rètol que deia *Doctor Honoris Causa*. Va donar 100 pessetes a l'amo de la bèstia i li prometé que el mes entrant li pagaria el doble d'aquesta quantitat. L'home de l'ase acceptà la suma i — com que és analfabet — complí el compromís. No cal dir l'èxit assolit pel rue. Aquest èxit durà un dia i mig, car la policia s'encarregà ben tost d'esguerrar-li el negoci.

VERSOS DE SANTA TERESA MODERNITZATS AMB TRAÇA

Circulen per Barcelona uns versos que diuen així:

*De Santa Teresa de Jesús, al único Doctor
tor "Honoris Causa" de la Universidad
de Salamanca.*

*No me mueve, Miguel, para admirarte
la forma en que el poder has conseguido;
ni admiro esa parodia de partido
en que, iluso, tratas de ampararte.*

*Tampoco admiro tu destreza y arte
amordazando un pueblo adormecido,
ni admiro la Asamblea que has urdido
para que tengan siempre que aguantarte.*

*Admírote Miguel, de una manera
tan ferviente, tan mística y sincera,
que no podrá tener tregua ni pausa,
por la insigne osadía y la frescura
de aceptar el birrete "Honoris causa"
sin causa, sin honor y sin cultura.*

MOT FINAL

Ara — amic *Kómos* — perdona que parli d'una cosa que tu, saps millor que jo i de la qual espero que em voldràs assabentar. Em refereixo al cop separatista d'En Macià. Jo vull comentar, només, que en arribar a Madrid la primera notícia, En Primo de Rivera s'apressà a publicar una nota fent constar que es tractava d'un *movimiento ácrata sin cabeza*. Doncs bé, ara que sap la veritat, En Primo de Rivera calla com un mort. Sense comentaris!

Teu afectíssim

CARLES ROMAGOSA I MOLLFULEDA.

Per la transcripció, *Kómos*.

Boulogne-sur-mer, novembre, 1926.

Un amic nostre, que té la dèria de llegir diaris francesos sempre que l'oecasió li és avinent, ens ha fet la merced de, com a un present assenyalat, lliurar-nos un paquet amb cinc exemplars de sengles periòdics gabatxos, que parlen del frustrat complot acabadillat per En Macià.

El temps que devia fer a París aleshores que escriviem els telegrams, bé prou que va influir, perquè la ploma va lliscar d'una manera que no s'adiu gens amb la forma periodística pròpiament dita. Tanmateix, però, ens ha plagut força llegir damunt els més qualificats diaris parisenos els comentaris que els ha suggerit la gesta dels quatre-cents.

No sabríem triar on havem llegit, d'entre els cinc diaris, el comentari més saborós. Per això els havem catalogat per ordre d'importància dintre la premsa francesa. Així, cronològicament, no hi ha por que se'ns en vagi la mà; que això fóra, com qui diu, fer més espessa l'atmosfera, ara que la calor juga amb nosaltres com una esperitada.

Els cinc diaris de l'amie que llegeix francès sempre que l'oecasió li és avinent, no són tots cinc de París. De París sols n'hi ha quatre. L'altre és de Tolosa.

En dir de Tolosa, que és una ciutat gairobé catalana, el cor se'ns hauria hagut d'eixamplar. Però està vist que en aquest món, moltes de les il·lusions que niuen constantment en el cervell d'alguns homes, solament hi coven per a fer-los tastar, quan l'oecasió arriba, l'aspror d'un desengany.

Tal és el cas d'allò que havem llegit damunt "La Dépêche", el diari tolosà, primer de la sèrie dels cinc.

(Ens proposem garbellar-los segons la importància que tenen dins l'opinió pública francesa.)

Doncs passa que, "La Dépêche", amb el títol de *Menées séparatistes*, que és dir tant com astúcies separatistes, per entendre-ho millor, en el número del 5 de novembre que per cert s'escaigué en divendres, ens conta les vicissituds d'En Macià i companys, d'aquesta guisa: *Perpignan, 4 novembre. — Le colonel Francesco Macià et les onze membres de son état-major viennent d'être arrêtés à Prats-de-Molló (Pyrénées Orientales); ils ont été conduits a Perpignan.*

A Prats-de-Molló, on a decouvert un dépôt d'armes, de mitrailleuses et de munitions.

No ens sembla del tot bé que al cabdill li posin el potronímic en italià. Que potser Ricciotti Garibaldi?..

El telegrama que precedeix no és sinó l'encapçalament. Després vénen els comentaris ampliatius, els que parlen del que es farà amb els conjurats, quines seran les sancions que se'ls aplicarà i tot el seguit de paraules de seny que s'estilen en aquests casos.

Le Journal porta aquesta capçalera: *L'affaire des conjurés espagnols. Le colonel Francisco Macià est arrêté. Malgré l'intervention de la police française, 700 conjurés auraient passé la frontière.*

Ja veiem, doncs, que els conjurats eren més de quatre-cents, que vol dir tant com un petit exèrcit, tanmateix.

Ha arribat el torn de fer una breu disquisició a l'entorn del que va dir *Le Petit Journal*.

Aquest diari, que nosaltres ens el fem un dels més seriosos d'entre els francesos, molt extensament i també gairebé amb massa ironia, l'emprèn, d'una manera ben crua, amb els que estigueren a un pas d'acomplir la gesta heroica. Nosaltres estem convençuts que de l'arbre caigut tothom en fa llenya. És allò que succeeix: el món sols és per als que, d'una manera o altra, en treuen profit. Si el complot hagués reeixit, a hores d'ara aquest mateix diari potser fóra el més entusiasta en lloar-lo. Ara que tot s'ha fos en mans de la policia francesa, fins hi fa brometa...

Per a que la cosa sigui més gustosa, en un subtítol que val molt menys que els frances que avui estan en circulació i per tal que els burgesos i gent d'ordre riguin a costelles dels conjurats, diu que el viatge fou excel·lent, fins a arribar als llocs de concentració. Això ve a dir, perquè la policia no volgué esvair-los de cop i volta la dolçor del comiat i el goig de l'arribada. Tot sigui lloat!..

La policia, a tot arreu del món és el mateix: ho sap tot si hi ha qui li diu i la posa en antecedents.

Le Matin, a la primera plana del número del divendres, 5 de novembre, inseria la fortalesa del Portús. També uns segells i emblemes que, en un moment donat, haurien hagut d'ésser d'una utilitat força remarkable per als que van ésser a punt de complir la gesta.

El llenguatge que empra el dit rotatiu és més aviat d'indulgència. No té l'estridència faceciosa del que el precedeix en l'ordre del comentari. Es veu que, si fa no fa, *Le Matin* és un diari informatiu.

No li deu agradar el joe de paraules de

doble sentit. Un diari independent, ve-liquí.

I havem arribat al cul del sac: El diari que fa cinc el tenim davant dels ulls. Ens suggereix un seguit d'idees i records. És *L'Humanité*, diari fundat per Jaurès, l'home de les barbes llargues que no volia la guerra i va ésser el primer que va morir d'un tret engegat per un francès que no va anar al front.

Aquest diari, vista la seva ideologia, qu'és de les més avançades, puix es nodreix del comunisme en un to manyac, dolç com un marron glacé, diria's que pretengués fer el broc gros als conjurats. Tanmateix, però, ben aviat enseña les dents. Unes dents comunistes, mig negres de tant mastegar burgesos i capitalistes al tant per cent.

Un redactor de *L'Humanité*, en els dies que va ésser descobert l'intent d'invasió del territori espanyol, va fer una visita *chez M. Macià*. *Une grande propriété au fond d'un parc*. Diu que *va ésser rebut per la senyora de Macià*.

—*Mon mari est en fuite* — digué la senyora. — *Où est-il? Je l'ignore*. *Hier matin, les policiers ont arrêté mon fils aîné qui arrivait de Lercidén pour nous voir*. *Pourquoi l'avoir arrêté, lui? Il ne s'occupe pas de politique et n'était pas au courant des affaires de son père*.

—*Mais quel but poursuivait M. Macià?*
—*Mon mari voulait créer une Catalogne fédérative, une république indépendante...*

El redactor de *L'Humanité*, ens fa saber tot seguit que la senyora d'En Macià, en haver dit algunes paraules més, es tancà en un mutisme de pedra. Fou inútil insistir, car dels llavis de la matrona no sortí ja un mot.

El redactor, aleshores, per a saber sempre més, s'ha emparat del veïnat. Una llogatera, igual que totes les d'arreu del món, s'encarrega de deixar anar la llengua mateix que un diputat xerraire.

—*C'était des gens très chics* — diu que va dir. — *Pas fiers, aimables*. *M. Macià avait loué ici en mars, 1924*. *Au début c'était plutôt un cercle littéraire que politique*. *Le personnage le plus influent était M. Gassol, écrivain, grand orateur*. *L'ameublement de leur logement était sobre: une table des chaises et un lit de camp*. *M. Marlès y couchait tour les soirs*. *Ils se réunissaient à une vingtaine et dinaient d'un morceau de pain et d'une tranche de jambon*.

Això és, com si diguéssim, la primera part d'allò que va dir la llogatera. Si no fos que comblàriem un xic massa la mesura, podríem transcriure la segona part. No ho farem, perquè els lectors pot-

ser no tindrien la suficient serenitat per aguantar la fatxenderia de la llogatera. Hi ha dones que, posades a fer confidències, són capaces de perdre la bríxola.

La llogatera de Bois-Colombes, fins va dir unes coses...

Prou! El diari *L'Humanité* ha estat el més impudic en comentar l'episodi de la gesta maciànica. Fa l'efecte dels ases quan engueuen guitzes perquè el fust no els arribi a les anques.

Tota la ideologia de reivindicació social que diu defensar, en haver llegit ço que

inserir arran dels desafortunats esdeveniments, fa l'efecte de cosa esmunyedissa, mentidera, policia...

I, per acabar, a tots cinc diaris els direm la nostra: està bé que a França es gaudeixin les llibertats a dojo. També està millor que la premsa tracti d'amenitzar, tant com li sigui permès, la golafreia dels seus lectors; no està gens bé que es jugui tan impunement amb la desgràcia d'altri. Això no és del tot moral. Més aviat és propi de poques vergonyes...

FREEMAN.

UN CATALÀ QUE TRIOMFA

Als habituals lectors de *RESSORGI-MENT* no els és pas desconeguda la personalitat de Ramon Subirats, artista català del qual havem parlat moltes vegades. Novament avui havem d'esmentar el seu nom i la seva obra i ho fem amb satisfacció, car

Ramon Subirats.

sempre és cosa interessant per als catalans tots l'assabentar-se dels triomfs d'un compatriota en terres estranyes.

En Ramon Subirats és d'aquells homes de tremp vigorós i de voluntat inexhaurible. Aquestes qualitats del seu caràcter li han permès de fer-se una personalitat artística de fort relleu. De vailet En Subirats va concórrer als cursos de dibuix a Llotja i d'adolescent s'arreglerà a la colla dels del Círcol Artístic de Sant Lluç, a Barcelona. Ben aviat, però, la seva preparació i els seus estudis hagueren de suspendre's. Als vint anys escassos els seus dalters de córrer món i de conèixer altres ambients i paisatges l'impel·liren a deixar

Catalunya i se'n vingué a l'Argentina. Si a la pàtria la crua lluita per la vida l'afeixugava, ací a l'Amèrica la sort no li féu pas companyia. Els primers anys foren cruels; una crueltat que no tenia, ací, la compensació de veure's voltat dels afectes familiars i amicals com quan estava sota el cel de Catalunya. Mendoza coneix les hores més amargues de la vida d'En Subirats. Hores amargues i hores i dies i mesos i anys de neguits espirituals. Era l'època de la prova definitiva a què el destí el llurava. En Subirats, però, reeixí victoriós. La seva ànima d'artista triomfà per damunt les misèries humanes i les veïssituds. D'aquella lluita que sostingué amb tanta d'energia i sense desfalleïsses entre allò que hom ne diu l'esperit i la matèria, En Subirats n'obtingué un guany incalculable que sempre més hom trobaria en les seves obres: sentiment i humanitat. No hi ha res que faci sentir tant i ens humanitzi tant com l'haver patit en carn pròpia les dolors i els flagells de la vida.

Pel que deixem dit, hom veu clar que En Ramon Subirats és un autodidacte. Ell sol s'ha format i no deu pas a ningú influències ni róssecs més o menys feixues. És fill dels seus propis medis i de la seva tenacitat guairebé heroica.

Quan va sentir-se apte fou coratjós, ensem. De Mendoza estant començà de tractre qualche producció seva al Saló anual d'Aquarel·listes de Buenos Aires i més tard al Saló Nacional.

La seva aparició en l'ambient artístic argentí es feu albiradora. La crítica el saludà amb elogis augurals d'èxits ressonants. Vàries vegades ha enviat al Saló i sempre la seva obra ha estat de les més alabades. La seva condició d'estranger i les especials circumstàncies amb què són discernits els premis en aquesta mena de concursos, han fet, ereiem nosaltres, que els jurats no li atorguessin mai cap honor estimulant, malgrat fer-se creditor, alguna vegada, a la recompensa màxima. Això ha estat possiblement la causa del retraïment d'En Subirats als annals certàmens de caràcter oficial.

L L E T R A I N T E R E S S A N T

La seva primera exposició l'efectuà a Mendoza. Anys després vingué a radicar-se ací la capital, i el seu nom i la seva obra rebieren la consagració cobejada. La sala d'exposicions de la Comissió Nacional de Belles Arts va ésser-li concedida i l'èxit que hi obtingué fou sorollós. Públie i premsa coincideiren en afirmar que l'exposició Subirats fou la mostra més important de totes les celebrades aquell any. Una obra seva va ésser adquirida per al Museu Argentí.

Han passat uns anys i En Subirats no donava fe de vida. El seu silenci obeïa, però, a la febre creadora. Les províncies de San Juan i Mendoza, on anà a radicar-se, el fornien de temes. L'artista s'hi aboeà amb entusiasme i treballà de fort i de ferm. Un dia rebérem la notícia del seu viatge a Xile i més tard fórem assabentats de l'èxit de les seves exposicions a Valparaíso i Santiago. Els nostres lectors ja en saben quelcom, car havem transcrit alguns paràgrafs crítics en edicions proppassades.

De nou a l'Argentina ha exposat a Mendoza davant l'admiració dels intel·ligents i les lloances il·limitades de la crítica. Ara és a Rosario i la seva exposició, inaugurada el dia 4 d'aquest mes sota els auspicis de la important institució "El Círculo", obté una rebuda triomfal. Sota el nostre esguard tenim trossos dels més caracteritzats diaris i revistes d'aquella ciutat, en els quals hom parla en termes xardorosament encomiàstics de l'obra extraordinària del nostre compatrieci. "La Capital", "Democracia", "La Acción", "Reflejos", etc., li prodiguen sengles i càlids comentaris. Tothom està d'acord en afirmar que En Subirats és un dels més genials retratistes al carbó, especialitat de la qual Catalunya ja s'enorgulleix amb la glòria de Ramon Casas, de fama mundial. Evidentment, ningú més a l'Argentina d'enguà l'adveniment d'En Subirats, ha arribat allà on arriba el nostre compatrieci. Ja és d'obligada repetició pertot on va En Subirats aquella adjectivació que hom li féu de "retratista d'ànimes". Això li vingué del fet que abans el nostre artista, endinsat en l'estudi psicològic dels seus models, no es preocupava majorment del físic. Avui, però, aquell retratista ja no és possible perquè En Subirats ha demostrat incontrovertiblement que les seves especulacions psicològiques dels seus models, van agermanades amb llur semblança fisionòmica. Els retrats d'ara d'En Subirats són ja indiscutibles sota aquell punt de mira.

Possiblement aviat podrem admirar a Buenos Aires les últimes produccions d'En Subirats. Sembla que l'artista té el propòsit d'obrir una exposició, ací, la tardor propinent. Desitgem que es compleixi el seu projecte.

Mentrestant el saludem d'ací estant i el felicitem de tot cor pels seus successius triomfs.

H. N.-M.

Els lectors de RESSORGI-MENT no es sentiran decebuts, creiem, en llegir la carta que avui transcrivim, gràcies a la deferència d'un patriota que l'ha rebuda suara de Barcelona. Ometem la signatura per raons fàcils de dictadura i d'ignomínia.

Distingit compatrieci: Vàreig rebre la vostra carta com també els impresos que m'havien tramès i us en dono les gràcies. Hi ha força cosa interessant i fa goig veure com els catalans de fora de Catalunya treballen per llur pàtria. És clar que hi ha inconscients i renegats i traïdors — quina és la causa que no en té? — però, després de tot, fan més llàstima que altra cosa. El cas d'aquell infeliç del "troneo" n'és un exemple ben palès; és un cas de desarrelament i d'idiotisme que fa fàstic i fa riure alhora.

En canvi, els exemples de patriotisme i d'abnegació, no manquen ni aquí ni a fora. Ara mateix, fa bo de veure com van tornant a casa. L'un darrera l'altre, els fills pròdigs, els desertors i els exiliats voluntàriament. Us hi heu fixat? En Vives, després d'anys de fer música de cara a la pesseta, torna a fer música catalana; En Borràs, cansat d'anar pel món, es reintegra a l'escaua catalana; En Fabres, després de passar la vida a Itàlia, es recorda que és català i torna, oferint a la ciutat una magnífica col·lecció de les seves obres; En Gaziel, que des de "La Vanguardia" fa de derrotista i feia anys que no havia escrit en català, torna a escriure en la seva llengua, fent-se d'incorporar-se a l'esplèndida florida literària que estem presenciant; En Fontdevila, que fa de periodista a Madrid, ve a Barcelona a estrenar un drama i no pas en castellà; En Bagaria es causa també de dibuixar a Madrid i se'n va a l'Argentina; i altres i altres que en aquest moment no recordo. I Catalunya, com bona mare, els rep a tots, amorosament, sense demanar-los comptes de les culpes passades.

Em plau molt que la meua carta anterior us hagi agradat i no cal dir que en podeu fer l'ús que vulgueu sense usar el meu nom, que, per altra part, no té cap importància.

Us prego em perdoneu si no us he contestat abans, però és poc el temps que em resta per a poder dedicar-me a les meves lectures i a la meua modesta tasca epistolar. Sento una enveja gran per aquells qui disposen de béns propis i poden dedicar tot llur temps a profit de la cultura i de la llibertat de Catalunya. Els que ens hem de guanyar la vida no podem fer-ho això i, fent un esforç, sols podem dedicar-li al-

guna hora de dormir i alguna pesseta encadussera.

La situació actual, no cree vós: vos en dir res que no sapiguen per la premsa; la impressió general és que això s'acaba; el Directori és avui com un d'aquells malalts que s'està morint, però no acaba de morir-se mai perquè treu força de la seva pròpia feblesa. La divisió de l'exèrcit és completa i ja no s'amaga a ningú. Després de la sublevació de Sant Joan, la dels artillers; quina vindrà ara? No hem d'oblidar que estem lligats a un cos mort, a la "Espanya sin pulso", com diu l'Ortega Gasset, i com que fora de Catalunya i Basconia no hi ha cap ideal col·lectiu que faci vibrar el poble, la solució és difícil pel que es refereix a Espanya. Per a nosaltres, tan enemis seran els polítics que vindran, com els que hi havia abans, com els que hi ha ara. Nosaltres no hem de fer més que esperar l'oasió i aprofitar-nos dels aconteixements quan ens convingui. Entretant, que vagin fent moixigangues, plebs, etc. etc. Pot plegat és una ficció ridícula que no preuen seriosament ni els mateixos organitzadors.

I fins a una altra, que el temps s'acaba. Saludeu de part meua els desconeguts catalans d'aixes terres i no us deixeu mai abatere pel pessimisme ni us deixeu portar per la impaciència. Jo sempre he erigit que és una sort el tenir un ideal per ennobrir la vida; nosaltres els catalans en tenim un de noble i gran que ens han llegat els nostres pares i que hem de trametre als nostres fills (*); euiden que no s'apagni el foc sagrat; els moviments de decadència i de floeixement dels pobles obeixen a lleis que escapen a la provisió humana. Si Catalunya fos morta no tindriem més remei que conformar-nos i incorporar-nos a un altre grup estatal, però els fets diuen que encara és ben viva i que encara té el seu paper a fer en el món. L'hora de les nacionalitats torna; estiguem preparats per quan arribi la nostra.

Afectuosament vostre X. X. X.

(*) L'ideal a què es refereix és el de veure Catalunya lliure, constituïda en Estat propi i independent. Per consegüent, ens cal dir que no havem de trametre'ls als nostres fills aquest ideal si ens és possible d'aconseguir-ho nosaltres, per la qual cosa és necessari que lluitem amb totes les forces. Bella cosa fóra que als nostres fills els poguéssim dir: — Aquí teniu la Pàtria lliure. Feu-vos-en dignes. Nosaltres no podem gaudir gaire de la seva llibertat, però ens resta l'orgull d'haver-la alliberada i l'esperança que vosaltres sabreu dignificar-la i enaltir-la. — Nota de la Redacció.

A L'ENTORN DEL TEMA D'ORGANITZACIÓ CAL DESERTAR?

Molts catalans — i també, per sort o per dissort, molts espanyols — travessen la frontera per no servir l'Estat de l'x-3. Aquesta fàctica respon en molts a un senzill instint egoista sense transcendència, però en alguns que es diuen separatistes arriba a semblar una acte de revolta, una exteriorització de la llur disconformitat bàsica amb l'Estat espanyol. I això és una il·lusió perillosa i que, per tal, cal combatre. No és pas millor fàctica, per tal de privar l'enemic de l'ajuda que poguem representar el deixar abandonat el camp de batalla. No és prou no ajudar els enemics. Cal ajudar els amics.

“També podem lluitar a l'estranger” — diran. — O, amics, com és distint! A l'estranger podeu *ajudar*, però no gran cosa més. La revolta cal *fer-la ací*, no a França ni a Amèrica. Desertar per no servir l'Estat espanyol equival, doncs, a desertar per no servir l'Estat Català.

Està bé que marxeu, si us fan la vida impossible a Catalunya, d'Espanya. Podeu dir que l'exili és una conseqüència natural de l'esforç anterior. Però el fet de marxar per evitar la possibilitat de servir l'Espanya equival, en la pràctica, a un suïcidi moral. Algú ha dit que els covards no marxem, sinó que ens quedem. Ens cal demostrar que, si ens quedem, no és pas precisament per covardia.

Si no voleu anar a servir l'Estat perquè sou separatistes, sempre trobareu mil i un mitjà de restar a Catalunya i continuar la lluita. La solució millor és pura i simplement no presentar-se a la crida i prendre les necessàries precaucions, ço és: passar a la situació de “pròfug”. Però hi ha una solució molt més bonica, i que proposo a la vostra iniciativa, car si es vol portar a la pràctica cal organitzar-ho bé. Es tracta de *servir l'Estat espanyol en aparença*, naturalment, i un cop allis-

tats col·lectivament fomentar la revolta i la indisciplina entre l'exèrcit enemic.

Això no és cap utopia. Això s'ha fet per part dels Partits Comunistes francès i alemany, durant l'ocupació de la Rhur, i per cert amb resultats ben falaguers. També es féu en l'exèrcit francès del Marroc, i si no produí tot el que hom n'esperava fou perquè eren pocs a fer-ho. I en el que es refereix a revoltes nacionals, tenim el cas de Polònia, que a l'any 1917 ajudà als alemanys contra Rússia, per girar tots els cosos d'exèrcit polonesos contra Alemanya i Àustria quan li convingué.

És un sistema que mereix ésser seguit amb les necessàries adaptacions, és clar. Que els soldats catalans no són destinats gairebé mai a Catalunya? Això no hi fa res. En el moment d'esclatar la nostra revolta nacional o qualsevol altre moviment fa la mateixa nosa una sublevació a Barcelona que a Madrid, a Sevilla que a Vigo. El cas és que no puguin estar mai segurs de la fidelitat d'un sol soldat català, que no puguin dir mai que els fusells que ells mateixos han donat a un fill de Catalunya no ha de servir demà per tirar contra d'ells.

En resum, vaja: el millor a fer és:

1er. Quedar-vos i no servir Espanya, sense deixar, però, de lluitar activament per Catalunya.

2on. Anar al servei i desorganitzar-ho tot, desfer-ho tot, aprofitant els elements que posin ells mateixos a les nostres mans.

3er. Anar al Marroc i passar-se a l'enemic, única “deserció” noble i honorada, pròpia d'un veritable català.

La hipòtesi de la fugida a l'estranger cal deixar-la sempre per a un darrer cas, quan ens sigui impossible fer res més.

* * *

Si vivim a un poble i no ens és fàcil amagar-nos com a pròfug, val més que vin-

guem a Barcelona que no pas que marxem a l'estranger. Sempre ens serà més fàcil ací que no en un país estrany, i a l'ensem la nostra tasca patriòtica serà més profitosa, cosa que cal tenir en compte en totes les nostres accions.

Si anem a servir Espanya en qualitat d'agents provocadors no us sàpiga greu que de moment la vostra feina no dongui fruits. Sempre podeu fer propaganda — recordeu que totes les fulles clandestines entren a les casernes primer que enlloc, la qual cosa fa suposar que hi ha un descontent crònic — i esperar el moment de la revolta disposats a alçar les armes contra els mateixos que ens les han donat. A més, podeu adquirir una sèrie de coneixements — instrucció militar, tir, maneig de peces d'artilleria, emplaçaments de forts, pares d'aviació, etc. — que poden ésser molt útils quant Catalunya ens necessiti a tots.

Ja sé que aquestes idees són molt atrevides, però si feu un senzill càlcul les reconeixerem viables.

Si anar al Marroc — la guerra no ha acabat encara, malgrat les bestieses d'En Primo i és molt possible que hi hàgiu d'anar — teniu vuitanta probabilitats contra vint de no tornar sencer, no tant per les bales dels germans del Rif com pels mals tractes espanyols, mentre que si resteu com a pròfugs o aneu a vendre l'enemic aquesta proposició no augmenta, però el vostre sacrifici, si n'hi ha, ja no és inútil. Ja ha servit per la Pàtria Catalana.

Tot és qüestió d'organització. Pensem que la voluntat d'un poble pot fer molt, i acabem d'una vegada amb aquesta vergonya de les desercions.

EMILI GRANIER-BARRERA.

Barcelona, Presó, 1926.

ACCIÓ DELS CATALANS FORA DE CATALUNYA

III

Cal establir tres circumstàncies ben dignes d'estudi que solen presentar-se a munts catalans residenciats a l'estranger.

Primera: — Matrimonis amb fills, que per les necessitats del viure topen amb dificultats per a que llurs fills parlïn i estimin el català i les coses catalanes.

Segona: — Catalans que s'aparellen amb estrangeres i que, per tant, és cosa més difícil encara que llurs fills siguin inclinats a estimar i respectar les nostres coses.

Tercera: — Catalans solters o casats, els quals, per manca d'habitud, de contacte, amb altres compatriotes, i d'altres circumstàncies, oblidem els costums, amors i coses de Catalunya.

Els primers, han de concórrer i fomentar els Casals, per tal com en ells, si hom hi fa la tasca deguda, trobaran el caliu de la catalanitat, i els seus fills, pel contacte amb altres amiguets, s'aniran practicant en la pronunciació del nostre idioma i aquest benifet servirà d'estímul als pares negligents, els quals, d'aquesta guisa se sentiran empesos a l'ensenyament de la pròpia llengua als seus fillets i s'evitaran la vergonya de veure com llur descendència no els entén quan parlen amb son idioma matern.

Els segons trobaran, així mateix, els elements de convicció, car és sabut que res no conveng tant com els fets, per fer que la muller, o l'espòs si és ella la catalana,

estimïn una manifestació de cultura, de costums, d'art, d'aspiracions, etc., que els Casals en festes i reunions familiars faran agradoses i simpàtiques. Ensem les relacions amb altres persones, les noves consciències poden fer molt per què l'esposa o el marit segons siguin catalans ell o ella, vagin estimant i compenetrant-se dels anhels i sentiments de llur company, la qual cosa, si hi ha un bell esperit de compenetració en els dos, pot esdevenir una més íntima i amorosa afinitat.

Els tercers, finalment, hi trobaran, encara que sigui sense cercar-ho, el caliu que cal per a despertar-los al deure, per a no deixar-los oblidar allò que han d'estimar, per a que puguin seguir, lluny de la seva

terra, tot el que en ella han volgut i estimat, amb més o menys afecte, però sempre el suficient per què no morin els sentiments i els records de llur infantesa, i per a que hom no els hagi de considerar uns descastrats, la cosa més repulsiu que es pugui sentir un home, ei! això si hom no tracta amb catalans de geografia.

Per consegüent, tots els que s'inseriguin en els Casals Catalans han de trobar-hi els avantatges de catalanitat que els serveixin almenys per a compensar allò que no troben o no poden trobar, ni a la seva llar, ni en l'ambient en que desenrotllen les seves activitats particulars.

Ja sé que hi ha catalans renegats, el verí dels quals s'escampa pels centres de cultura catalana; esperits mesquins, contradictoris; elements sense ideal, sense fe; eaps de suro que no hi ha raó que pugui convence'ls de res, i quina única finalitat és la d'esgarriar, per la intriga o el sil·logisme, tot allò que hom faci de fraternal i agradós; però aquests elements s'han d'eliminar foragitant-los dels Casals, allunyar-los de la gent digna, i més quan (consti que no parlo per referències, sinó per comprovacions bens paleses que sols falta anomenar, ja que també en gasten aquests infelïços o perillosos subjectes), en certes ocasions es vanten de son miratge esquitit i fan gala de llur enemistat a tot ço que marqui les noves tendències catalanesques. Aquesta depuració, aquest sanejament, aquestes mesures d'higiene espiritual, no han de desenyudar-la els Casals, si és que volen desenrotllar amb pau i eficàcia la seva acció; tingui's bé en compte això, perquè val més poc i selectes que molts i de qualitat dubtosa. La força dels Casals Catalans no està en el nombre d'adeptes, sinó

en la vàlua moral dels mateixos; no és qüestió de quantitat, sinó de qualitat.

El Dant digué: *Vergogna eterna a coloro que dèprezzano la lingua materna*, i jo crec que hem d'amar més lluny encara, o sia, considerar refusable tot el que bastardegi els nostres costums i amors d'infantesa si hom no pot substituir-los per altres costums i amors més perfeccionats, ennoblits, superiors...

I aquesta feina que assenyalo, ensems que pot establir llaços de germanor i d'afecte amb els pobles on ens manifestem, perquè res no hi ha tan arrelable com el contacte i coneixença que pot contraure's lluny de fórmules de superficials galanies o de comèdies diplomàtiques, és la que estimaran sempre els bons catalans en llurs Casals i la que veuran amb goig els estrangers, si són persones intel·ligents i imparcials, perquè res no hi ha tan fastigós com ço artificial i mixtificat, ço aparent o indecís, car tant als pobles com a les institucions, tant a les famílies com als individus, és en llur intimitat sincera que hom ha de coneixe'ls, és per sos actes espontanis i si es vol fins simplistes, que se'ls pot estudiar i estimar; és presentant galanament i noblement tots els seus amors i sentiments, els seus plers i esperances, virtuts i qualitats, que es faran agradables als qui els observin, i no practiant o fingint urbanitats i consideracions on les quals ningú creu, encara que ho simulin, o donant curs a conveniències d'hipoecrisia i d'interessades mires que fan sempre repugnants els qui ho realitzen, mentre que la senzillesa, la veritat, sempre que no siguin filles d'humiliació, fingiment o covardia, són, tard o d'hora, apreciades dignament.

ALBAN ROSELL.

ELS BELLS INDRETS DE CATALUNYA

BREDA - Detall de la població. (Fotog. Ressorgiment, per Bruguera.)

POESIA CATALANA

L'ESTONA JOIOSA

Les noies... aquestes, les meves, de noies, que sempre solen ésser alegroies, han fet a la cambra, de sobte, irrupeió. Se me n'han endut en vols d'harmonies. —Toquen al piano "Toe d'oració". — "On se te n'ha anat, tot ço que escrives? —m'he dit entre mi—O, consolació, com has envaït, amb tes fantasies, l'ànima i el cor!"...—I amb gran abun-

[dor,

toquen "Per tu ploro", també "El Sal-

[tiró".—

Deixo els meus arreus d'escriure. Declina la tarda; s'ageu, formosa i divina. La nit, s'és estesa damunt la ciutat; la nit, tota plena de suavitat, gris-perla, primer; després, més intensa de blana foseor; la ciutat, febrosa, que no sap què té; sempre, neguitosa, molt més inquieta com més es fa immensa. Del balcó els geranis contemplo rient; recullo el canari; el meu pensament s'adorm, de carícies de coses suaus. Avui sóc ditxosa.—Ai, quan és, que l'haus, ànima, la joia? És quan no la cerques!— Les cordes del cor, no es senten enterques. I em ve a la memòria que tinc els ulls blaus. Serà pel color que he vist a la tarda? No, és que em retrobo dins mi. La basarda dels dies frisosos, avui s'ha espantat; s'ha quedat dormida, i jo m'he desvetllat.

GRÀCIA B. DE LLORENS.

LÍRICA ARGENTINA

De Rosa García Costa

APOLOGIA DE L'AMOR FIDEL

Salve, dona d'amor, la dona vera
la que es lliura en la fe definitiva;
rosa de renovada primavera
i llar perenne de la flama viva!

Oh, tu, que vas pel món, per ell ens mena
la claror de ton ànima oferida.
Ets de l'amor profund la font serena.
Ets tu, oh sí!, que ets l'Àrea de la Vida!

PROFESSIÓ

Consagració d'amor; dolçura plena
en l'ésser teva, bona; tota ofrena.
Fe santa d'estimar-te fins la mort!
Seguretat que ets tu en la meua sort,
la llum, el tot; començ i acabament.
(Ja mai més podré veure't altrement).
Amor d'amar-te i amb total eguera:
tanco els ulls i en tu vise: ho veig en mi.
Pregon anhel sense fi de qui espera
l'Eternitat, per a adorar-te allí!

G. B. DE LL. Trad.

Del llibre "Esencia" aparegut suara.

ANIVERSARI DE L'EXECUCIÓ D'UN PATRIOTA

El dia 30 d'aquest mes farà trenta anys que el doctor Josep Rizal, savi filipí i patriota insigne, fou afusellat per les forces espanyoles d'ocupació a la seva pàtria.

El doctor Rizal, amb Aguinaldo i altres filipins patriotes, fou l'organitzador i cap de la revolta contra la tirania espanyola que determinà la cessació d'aquesta en 1898, passant les Filipines a dependir de Nord-Amèrica.

Els catalans sempre havem servat bona memòria de tots aquells màrtirs de les causes de llibertat dels pobles. El doctor Rizal, per raó d'ésser una víctima dels espanyols és venerat preferentment per Catalunya. La capital de la nostra pàtria anys enrera va retre-li homenatge solemne en ple consistori municipal i posà el seu nom a un dels seus carrers. (Diem, de passada, que l'actual govern dictatorial ordenà el canvi de nom del carrer que portava el del màrtir filipí. Els hereus dels militars que l'afusellaren, en profanar la seva memòria, han demostrat més viltat que aquells).

Les entitats patriòtiques i culturals de Catalunya realitzaren també, anys passats, un homenatge a l'exemplar lluitador. Hom celebrà una gran vetllada necrològica en el Centre Autonomista de Dependents dels Comerç i la Indústria, de Barcelona, durant la qual es descobrí un gran retrat en la sala d'actes i com a corollari feu tramesa d'un artístic àlbum al Cap del Govern filipí, el qual contenia les signatures de les autoritats dirigents d'una vuitantena d'entitats catalanes, que sol·licitaren l'independència de l'arxipèlag.

Ultra ésser un defensor abrivat de les llibertats de la seva pàtria, i un definidor del nacionalisme filipí, el doctor Josep Rizal era un notabilíssim home de ciència, escriptor i polígraf. Les seves obres més importants són "El filibusterismo" i "No-li me tangere". Tenia 35 anys quan fou afusellat pels espanyols.

En el trentè aniversari de la seva mort gloriosa RESORGIMENT li ret homenatge fervorós.

* * *

Sífoeada momentàniament amb la mort de Rizal la rebel·lió de 1896, l'any següent

Aguinaldo pactava amb els Estats Units, i la guerra esclatà amb més fúria. Simultàniament Cuba lluitava també ajudada pels mateixos aliats dels filipins i la desfeta d'Espanya no tardà en produir-se, essent foragitada de Cuba, Filipines i

Doctor JOSEP RIZAL. - Nat el 19 de juny de 1861, Mor, afusellat, el 30 de desembre de 1896.

Puerto Rico que passaren a poder d'Estats Units, mitjançant la promesa d'aquests de fer-los països independents. Cuba ho aconseguí aviat, però les Filipines i Puerto Rico romanen encara annexades a la gran república del Nord.

Decedit de les promeses no complides, Emili Aguinaldo declarà la guerra als Estats Units, però la superioritat d'aquests s'imposà aviat. Malgrat tot, però, els filipins no han cessat mai de lluitar per l'acompliment d'aquella promesa.

Aquests últims anys la lluita pacífica ha estat forta, degut principalment a la desastinada actuació del general Wood, governador de les illes, el qual s'oposa sistemàticament als acords de les Cambres de Representants i vota lleis i projectes sense to

ni so. Darrerament les Cambres legislatives s'han adreçat a Washington demanant la destitució del general Wood.

Sembla que la independència de la pàtria del doctor Rizal no és gaire llunyana. Estats Units no ha tornat enrera la paraula de concedir a les Filipines la independència política quan estés el país capacitat per a exercir-la. Últimament, fa poc més d'un mes, les dues Cambres han votat un acord segons el qual hom demana la immediata, absoluta i completa independència. L'acord fou pres per unanimitat, davant l'afirmació que algú féu als Estats Units de que una autonomia àmplia i progressiva satisfaria als filipins.

Aquesta actitud de les Cambres legislatives de les illes ha determinat una mena de resposta dels Estats Units feta per mitjà de la comissió parlamentària encarregada d'estudiar l'afer de la independència filipina. L'ex-membre d'aquesta comissió, Mr. Schuster, ha parlat davant el tribunal de relacions exteriors del Senat i ha proposat que la independència sigui concedida a Filipines l'any 1948, mitjançant tres concessions que precedirien a l'atorgació de la seva independència total.

Les concessions foren: Primera: — Nomenament fet pel president d'Estats Units d'un vice-governador nadiu de les illes. Segona: — Elecció nacional popular d'aquest mateix funcionari, l'any 1841. I tercera: — Plebiscit en 1943 sobre la separació dels Estats Units.

Els membres de la comissió especial encarregada d'estudiar l'afer, Williams i Duggan després d'eseolltar l'informe de Mr. Schuster, s'han declarat també partidaris de la concessió de la independència, però sense determinar data fixa.

Pel que es veu, el sacrifici del doctor Rizal no fou pas endebades, i no ens estranyaria que aviat es produís un nou alçament si Estats Units manté de governador de les illes el despòtic general Wood i s'obstina a fer passar amb raons el poble filipí, el qual, per altra part, es veu apte per administrar els seus interessos i regir els seus propis destins nacionals.

CATALÀ PATRIOTA: AMUNT EL COR! . . .

Em parles fa molt temps en un to molt diferent del que em parlaves fa un any, dos anys, deu anys enrera, quan a tu et semblava que la nostra pàtria, la Catalunya dels nostres amors, estava tothora, sempre, a punt, disposada a alliberar-se dels lligams opressors que la deprimeixen i converteixen en un poble dels més esclaus que avui hi ha damunt la crosta de la terra.

Em parles amb una fredor esglaiadora

quan discutim — en aquests temps de trasbalsaments morals que desconcerten — la sort en el futur dels destins de Catalunya.

Per què, amic meu, català patriota, aquest descoratjament?

Per què, amic meu, català patriota, aquest poc entusiasme, aquesta indiferència, aquest tant se me'n dona, tan funest, tan suïcida en aquests moments de vida o mort per la nostra pàtria?

Seràs tal volta tu també un dels tants

i tants impacients que s'han cregut que la llibertat de Catalunya és obra d'un home, de quatre, de mil? . . .

Seràs tu també un dels tants i tants patriotes que consideren Catalunya un poble excepcional i al primer contratemps que sofreixi ha de caure per sempre en un ostracisme etern? . . .

No, amic meu. Si tu et sents patriota; si tu et sents un fill digne i conscient de Catalunya, has de pensar que la història

de la nostra pàtria és la història d'un poble que ha estat, és i serà, malgrat totes les malvestats llençades damunt seu pels seus enemics.

Tots els pobles esclaus, tots els pobles opresos, que sofreixen tota mena de tiranies per uns estranys poders superiors, tots tenen la seva història d'un *via-cruis*.

La humanitat està plena d'aquestes històries de calvaris dels pobles víctimes de la preponderància dominadora d'uns Estats prepotents. Catalunya no és un poble d'exceptió.

Tu et creus, o, patriota català, que la nostra pàtria està passant el calvari indispensable a la seva història per fer-se digne de la seva llibertat? Tu et creus que Catalunya sofreix l'amargor de les seves derrotes, humiliacions i baixeses, de tants i tants insults rebuts per aquesta taifa d'homes que es diuen catalans per vergonya de tots nosaltres?

No, Catalunya no sofreix prou encara. Les seves dolors no han arribat al paroxisme necessari que l'obliguin a llençar-se com una pantera famolenta a la conquesta de la llibertat tan desitjada.

Confessem, amic meu, patriota català, que el patriotisme de Catalunya fins ara no ha començat a passar el ditell de les portes internacionals.

Tot just el món ens comença a conèixer. Els homes patriotes de Catalunya sempre s'han entretingut a fer patriotisme a dintre casa. Molts Ateneus, moltes Biblioteques, moltes Escoles, en fi, molta cultura.

Es cert que amb tanta cultura — cultura efectiva però, fins a cert punt, no imprescindible — els homes polítics, més que patriotes, de Catalunya, pogueren organitzar-se políticament — no patriòticament; — i així fou com sorgiren aquells flamants ministres catalans als peus del rei Borbó que avui és l'assassí de l'ànima nacional de la nostra pàtria.

D'aquelles grans organitzacions culturals i polítiques no en queda res. La realitat viva, contundent, del 13 de setembre de 1923 les deixà fetes unes històriques despullles.

I els seus homes? Ah, amic meu, patriota català! Signem sincers; no ens enganyem amb falses il·lusions.

D'aquells homes tampoc n'ha quedat res. Polítics i patriotes han desaparegut per sempre. I és natural. El patriotisme d'aquells homes catalans era un patriotisme casolà. Feien de patriotes a dintre casa seva, organitzant grans banquetes de victòries electorals, grans moviments polítics d'estridentència patriòtica. De portes enfora de Catalunya ningú no en sabia res; ningú no els coneixia, ni com a polítics ni molt menys com a patriotes catalans. En canvi, dintre casa seva, dintre Catalunya, tothom els considerava com els màgics portadors d'aquesta llibertat tan

bescantada, tan escarnida, tan befada per ells, pels homes polítics, pels únics traïdors de la causa de Catalunya.

Aquests homes que nosaltres coneixem, que sabem de memòria tota la seva actuació amb el nom de Catalunya als llavis durant cinc, deu, vint anys consecutius, no han sabut, arribada l'hora suprema, organitzar no un exèrcit, ni tan sols un escamot d'homes decidits. Ells, els grans organitzadors electorals, els valents de míting, no han sabut fer honor a llur paraula donada al poble català — sempre ingenu, — ni amb una trista autonomia.

El patriotisme d'aquests homes catalans fou engendrat a base d'esports de tota mena. Els uns per exhibició personal, uns altres per guanyar-li diners, molts d'ells per esnobisme. Dir-se catalanista, per a molts homes polítics de Catalunya, ha estat fins ara una patent d'home sensat i de relativa cultura.

I vingué el 13 de setembre de 1923 i els homes patriotes de Catalunya, aquells homes que saberen organitzar tants Ateneus, tantes Biblioteques, tantes Escoles, tantes victòries electorals per anar a Madrid a demanar autonomia i llibertat per Catalunya, què han fet? Res, absolutament res. No podien fer res; no poden fer res perquè el seu patriotisme no ha estat forjat a l'enclosa de l'abnegació. L'esperit patriòtic d'aquests homes polítics de Catalunya que han tingut al poble català durant deu, vint anys pendent, esperant, confiant sempre amb les seves promeses, no s'ha fos en el gresol de l'heroisme i el sacrifici...

NOTES FOLKLÒRIQUES BREUS CONSIDERACIONS SOBRE PAREMIOLOGIA

Una de les coses que més eriden l'atenció a l'examinar les parèmies, és la diversitat que hi campeja.

Si per una banda es recomana molt la circumspecció en el procedir, com ho indiquen els següents adagis:

I. — "Qui vol ser ric massa aviat, abans de l'any és penjat".

II. — "Val més un ocell a la mà que cent volant".

"Val més un pardal en la mà que una perdut en l'aire".

III. — "De gran pujada, vé gran baixada".

"Qui més alt puja, de més alt cau".

"De mica en mica s'omple la pica".

"Gota a gota fa gore".

"De gota en gota s'omple la bota".

"De gota en gota es forada la pedra".

IV. — "Moltes palles, fan un paller".

"Moltes gotes fan un ciri".

"De poc en vé el molt".

V. — "Qui tot ho vol tot ho perd", etc., per altra sembla que es faci l'apologia de l'audàcia segons es desprèn de:

I bé, amic meu, català patriota. Avui ja ho podem dir ben alt. Hi ha un home a Catalunya que ha fet honor a a causa redemptora: En Macià, el gran patriota, l'home íntegre i els homes que l'acompanyen amb el braç i l'esperit, són els que han de començar el *via-cruis* de la nostra pàtria; aquests patriotes abnegats, disposats a tota mena de sacrificis, són els únics que poden fer ressorgir la vitalitat de la nostra raça.

Pensa, amic meu, català patriota, que amb el nostre Macià i els herois de Garraf comença el veritable calvari de Catalunya.

I ara sí que podem dir que la llibertat de Catalunya serà una realitat vivent en la història de la nostra pàtria.

Tinguem fe amb el patriotisme heroic d'aquests homes abnegats disposats al sacrifici en defensa de la llibertat de Catalunya. Cada gota de sang vessada en el calvari de dolors que ara comença, ha d'obrir un nou camí dreturer que porti més de pressa fins a les portes obertes de bat a bat, davant del món per a donar l'entrada triomfal a la independència completa de la nostra pàtria.

"Poble que mereix ser lliure, — si no li donen, s'ho pren", digué el poeta.

Fem la Catalunya heroica... Com? Amb els diners de tots, amb el braç de la nostra abrivada joventut. Que segueixi el calvari de dolors, que és justament d'on han de sortir els veritables patriotes, els herois, els que, lluitant o morint, són els únics que han de fer digna Catalunya de la seva llibertat.

JOAN B. ALEMANY I BORRÁS.

"Qui no s'arrisca, no pisca".

"Qui no posa el ventre en jerill, no mor mai fart".

"Qui vulgui peix, que es mulli el cul".

"Qui no s'aventura no passa la mar", etcètera.

I és molt natural; un mateix individu muda d'opinió amb l'estat i les circumstàncies, la qual cosa haurà de reflexar-se en les sentències populars. Així tindrem que si per una banda es creu que:

"De pore i de senyor, se n'ha de venir de mena",

en canvi és molt general considerar que:

"Vesteix un bastó i semblarà un senyor".

Això fa que es puguin admetre les antiparèmies de sentit oposat, i equiparèmies d'anàloga significació.

Buscant les parèmies que indiquin per exemple la *extemporaneïtat*, tindrem entre altres:

"Després que la filla és casada surten els gendres".

“Quan fou mort, lo combregaren”.

“Tocar a mal temps després de caiguda la pedregada”.

“Ara que t'ha ferrat, tira cosses!”

“Tardis piulastis” (en llatí macarrònic).

“A cent anys, coteta verda” (més usat en sentit de debilitat senil, per les noies), totes les quals podran considerar-se com equiparèmies, de la mateixa manera que ho són les set de la sèrie IV del primer exemple, que podrien classificar-se dins del grup de *perseverància*.

El dualisme manifest que hi ha entre la consideració en què es té el saber i la sort, puix mentre uns creuen que aquell és molt superior a la fortuna, altres, fatalistes, creuen el revés, ha dictat les següents antiparèmies:

“Val més ciència que diners”,

en oberta oposició a:

“Val més sort que ciència”,

que no són pas les úniques de cada sèrie, puix mentre que de la primera poden citar-se:

“Val més talent, que pa de forment”,

i: “Val més una gota de saber, que un mar de fortuna”,

a la segona pertany:

“Déu te dó fortuna, fill meu, que el saber de poc et val”,

probablement traduïda del castellà: “Dios te dé fortuna, hijo, que el saber, poco te vale”.

Per cert no falta qui en sentit irònic canvia la coma, dient:

“Déu te dó fortuna, fill meu, que el saber ben poc et val”,

venint a constituir una apologia de la ignorància.

El principi fatalista, se'l pot veure més exagerat encara, en les següents equiparèmies, per cert ben expressives:

“Quan l'home ha d'ésser desgraciat, fins el pa se li floreix al forn”

i: “Quan la carn és del llop, per ella mateixa se n'hi va”.

Es clar que aquesta mateixa expressió no és pas l'única del nostre Refraner, perquè la idealitat catalana és diferent de la islàmica que està convençuda cegament del seu “Merk-tub al-lah” (estava escrit) i per això s'hi trobarà per exemple:

“A bon fat i a mal fat, ajuda't-hi per meitat”.

Però convé no confondre les equiparèmies d'igual finalitat, amb les variants, o sigui les diverses formes d'una mateixa parèmia. Sovint, és qüestió d'unes paraules afegides per donar més valor a la sentència, o per revestir-la d'un caient humorístic. Així, si a l'adagi:

“Per fondo que es faci, el foc sempre respira”,

hi afegim l'element fum com a gràfic delator, tindrem l'altra forma d'enunciar-se, que potser guanya en claredat:

“Per fondo que es faci el foc, el fum sempre respira”.

El conegut aforisme:

“La netedat és mitja vida”,

ha estat augmentat burlescament, de la següent manera:

“La netedat és mitja vida — deia la vella en girar-se del revés la camisa cada mig any”.

La previsió de les contingències possibles, va crear el següent adagi:

“No es pot dir blat, que no sigui al sac”.

CATALANS DE GEOGRAFIA

A mesura que el temps avança i amb ell Catalunya va perfilant i fent albiradora la seva contextura nacional, els catalans van definint llur posició. Hi ha l'audaç qui es col·loca al bell cimall encarrant-se amb el risc i el perill. Hi ha el qui, no tan agosarat però sentint la mateixa pruïja d'alliberament nacional, es situa darrera d'aquell, petjant terra ferma, disposat, però, a rellevar-lo si es produís l'avinentesa.

Hi ha qui, en un pla inferior, roman indecís. És aquell qui vol i dol; qui dubta de la seva posició i el mateix li és avençar un pas com davallar-ne quatre, segons les circumstàncies.

Hi ha, també, l'indiferent qui es mira amb una rialla estúpida, d'idiota, l'accionar dels més.

Els primers són els titllats d'estridents, d'arranixats, de temeraris. Els segons són els reflexius, els serens, catalans tot d'una peça. Els tercers estan classificats entre els oportunistes, els que avui encenen un eiri al sant i l'endemà al diable, segons sigui l'avinentesa que tinguin per a abastar una efímera notorietat social. Els últims són els desplaçats, els que ignoren llur veritable origen ètnic i en senten vergonya quan algú commiserativament tracta de fer-los-hi entendre.

D'aquestes quatre varietats de catalans, la primera i la segona tenen un ideal comú: són els veritables catalans, tant si es diuen separatistes, independentistes com nacionalistes; són catalans en la més ampla acceptació del mot. La tercera varietat malda per a no confondre's amb la quarta però no reïx del tot. N'hereda quecom com és ara la debilitat d'associar-se a actes i coses contràries a l'esperit païral de Catalunya; la càndida propensió a fer el joc de l'enemic racial, deixant-se enlluernar fàcilment per falsos miratges i creient de bona fe alguna parauleta escadussera adreçada amb adulació i no exempta d'intencions ocultes. No accepta el qualificatiu d'ineconscient amb què hom adjectiva els últims i aquest refús, en comptes d'ennoblir-lo, constitueix un rebaiçament perquè suposa que és amb consciència que es dona a l'enemic.

Algú ha dit que aquesta mena de catalans són catalans de geografia. La classifi-

car massa sovint els pagesos han vist una manífera collita perduda, a conseqüència d'una pedregada o un aiguat i per això no ha faltat qui hi ha anat afegint:

... i ben lligat"... "i portat a casa"... "i fet farina"... "i menjat el pa", etc.

Des del moment, per penetrar en la intimitat de l'esperit d'un poble, no hi ha com els aplecs paremiològics, que ens revelen totes ses modalitats i àdhuc els diversos matisos de cada una d'elles.

E. PARÉS I GRAS.

cació ens sembla forga atinada. Són catalans perquè han nascut dins els límits geogràfics coneguts amb el nom de Catalunya, no per res més. Com haurien estat xinesos si s'hagués escaigut de néixer en el territori de la gent de cua. Ni més ni menys. El seu esperit i la seva manera d'ésser s'avenen a tota mena de combinació etnogràfica. Avui es diuen catalans i espanyols, indistintament, però no ens estranyaria que demà ens vinguessin amb què són francesos perquè part de Catalunya està, també, sotmesa a França. L'ur concepció etnogràfica és ben simple. No els aneu amb raons històriques ni científiques. Ells són catalans perquè han nascut a Catalunya i són espanyols perquè Catalunya forma part de l'Estat espanyol. El demés són orgues per ells.

* * *

Com volíeu, per consegüent, que aquests catalans de geografia que han homenatjat suara el representant diplomàtic d'Espanya a Buenos Aires celebrant la gestió que ha realitzat a favor del seu país, sabessin distingir entre l'home de lletres, l'historiador imparcial i el funcionari de l'Estat que ara més que mai doblega Catalunya? Com volíeu fer-los entendre que un homenatge així a hores d'ara constituïa una befa, un escarni a la dignitat del poble català? Com els hauríeu dit que no era possible en aquests moments demostrar la simpatia dels catalans envers l'historiador que hi ha en la persona de l'home qui és investit amb el càrrec de ministre d'Espanya?

I tot això suposant que sigui l'obra de l'historiador allò que ha influït a què els esmentats catalans de geografia homenatgessin l'esmentat diplomàtic, que ja és molt suposar, car si ens atenem als discursos d'oferiment i de gràcies hom veu ben palès que allò que es tractava de demostrar era l'espanyolisme d'aquells catalans i l'agraïment de l'entitat portant-veu llur per unes determinades gestions efectuades pel ministre homenatjat.

I pensar que encara hi ha qui creu que certes actuacions són sinceres i que hom pot esperar-se algun resultat profitós!

P. DE REIG.

CANÇONS POPULARS DE CATALUNYA

FUM, FUM, FUM

Moderat

A vint-i-cinc de desembre,
fum, fum, fum,
ha nascut un minyonet
ros i blanquet,
fill de la Verge Maria.
Es nat en una establia,
fum, fum, fum.

Aquí dalt de la muntanya,
fum, fum, fum,
si n'hi ha dos pastorets,
abrigadets
amb la pell i la samarra,
menjant ous i botifarra,
fum, fum, fum.

Qui dirà més gran mentida,
fum, fum, fum.
Ja respon el majoral:
—el gran tabal—
jo faré deu mil cançades
amb un salt totes plegades,
fum, fum, fum.

Deu nos dó unes bones festes,
fum, fum, fum,
amb temps de fred i calor
i molt millor
fent-ne de Jesús memòria.
El tindrem sempre a la glòria,
fum, fum, fum.

N O T Í C I E S

TEATRE INTIM

Aprofitant l'avinentsa que ofereix actualment la Secció d'Art Escènic del Casal Català, hom ha assajat la representació de Teatre íntim exclusivament fet per aficionats.

La prova ens sembla excel·lent i digna d'ésser corresposta per l'interès dels que se senten atrets per les coses de l'esperit, dels quals el Casal Català compta amb un número important. Així, almenys, es demostra sovint i així hom ho constata la vetllada inaugural feta el dimecres prop passat, dia 15.

Núvols en creu, drama en un acte de R. Surinyach-Senties; *Sor Marianna*, drama en un acte de Juli Dantas, traducció de Ribera-Rovira, i *Si n'era una minyona*, de J. Puig i Ferrer, foren les obres, posades a escena, sota la direcció d'En Mas i Ferratges, i amb la intervenció dels aficionats senyores Sabatés i Ros de Martínez, senyoretas Ginestà, Eseitú i Garcia i senyors Aragonès, Casades, Lleonart, Oró i Tresserres.

Poca cosa podem dir de l'execució d'aquestes obres, car la representació tingué

lloc quan ja aquest número de RESSORGIMENT havia entrat en màquina. Caldria, per consegüent, parlar-ne en síntesi.

Núvols en creu no aconseguí pas una interpretació adequada. *Sor Mariana* fou més sortosa i *Si n'era una minyona*, constituí un veritable èxit. La senyora Ros de Martínez en la darrera, estigué admirable. La senyora Sabatés molt bé en l'"Abadessa" de *Sor Mariana*. Bé l'Aragonès i En Casades i discrets En Lleonart (molt ben vestit), l'Oró i En Tresserres, així com les senyoretas Eseitú, Ginestà i Garcia.

En resum: un èxit de públic i una discreta vetllada d'art.

CONFRATERNITAT BASCO-CATALANA

Per al dissabte dia 18 d'aquest mes, dia de sortida d'aquest fascicle del nostre periòdic, estava anunciat un festival basco-català en el nostre Casal.

La secció Spatadanzaris d'Acció Nacionalista Vasca, i un esbart infantil català de dansaires havien d'executar danses típiques d'ambdues nacionalitats germanes. Ultra això, l'Orfeó Català, dirigit pel mes-

tre Sunyer, tenia al seu càrrec la interpretació d'un programa de cançons a honor dels visitants.

La patriòtica festa, organitzada per l'Associació Catalana de Beneficència, és a profit dels presos catalans, el quals, pel seu amor a la llibertat de la pàtria, sofreixen captiveri en els presidis i ergàstules espanyoles.

LES FESTES DEL CASAL CATALÀ

Aquesta institució té anunciades una sèrie de festes amb motiu de Nadal, Cap d'Any i Reis.

Hi haurà sardanes, danses típiques i modernes, festival d'infants, concerts, representacions teatrals, tòmboles, etcètera.

VETLLADA LITERARIO-MUSICAL

En el Casal Català va efectuar-se una vetllada el dissabte 11 prop passat amb elements de l'Orfeó.

Ultra recitació de poesies per la senyora de Cuspinera, senyoretas Lozano i Tresserres i el senyor Agustí; cançons per la senyora Dagà, senyoreta Garrich i senyors Cuello, Forné i Bartomeu, i piano per la senyoreta Garrich, la secció femenina de l'Orfeó sota la direcció del mestre Sunyer i acompanyament de quartet, va cantar *Pregària* (de "Flors de Cingle"), *Casademont*; *La mort del rossinyol*, C. Fontova, i *Celústia*, Sunyer.

VETLLADA TEATRAL

Molt concorreguda va veure's la funció teatral realitzada en el Teatre Liceo el dissabte dia 4 prop passat a profit de "Germanor Mutualista", la novella i ja importantíssima secció del Casal Català.

Foren representades les obres de Frederic Soler (Pitarra) "El Castell dels tres dragons" i "Cura de Moro", amb una interpretació discreta. Mereix esmentar-se el treball dels senyors Vidal, Lleonart, Ros, Casades i Aragonès. L'element femení, dintre l'exigüitat dels seus papers, es comportà correctament. Notem en la senyoreta Eseitú bons progressos.

El públic aplaudí fortament tots els interpretadors, entre els quals hi havia els professionals Casimir Ros i Joan Domènech.

PARTENÇA D'EN BAGARIA

Després d'haver clos la seva segona exposició (dibuixos i caricatures d'ambient i personatges argentins), el genial caricaturista català, Lluís Bagaria, s'és embarcat el dia 5 prop passat envers Catalunya.

La seva estada a l'Argentina ha constituït un triomf i una nova consagració per l'artista de fama mundial.

Sembla que En Bagaria té el propòsit de tornar a aquest país d'aquí un parell d'anys.

ELS CATALANS DE MENDOZA

Els esdeveniments de Perpinyà commogueren de debò els separatistes catalans de Sud-Amèrica.

Sabem que han estat moltes les organitzacions patriòtiques que han cursat missatges d'encoratjament al patriai Francese Macià, i de protesta al govern de França per la detenció i empresonament del vell cabdill i companys.

De Xile estant, de l'Uruguai, Brasil, etcètera, la veu dels catalans exiliats s'ha fet sentir en aquest sentit.

Els catalans de Mendoza, que sempre estan amatents a les coses de la pàtria, adreçaren el següent cablegrama:

“Macià. — Bois-Colombes. — Catalans Mendoza sempre al costat vostre.

Comitè *Nosaltres sols.*”

I aquest altre:

“President Consell Ministres

Camps Elisis. — París.

Per la llibertat de França moriren milers de catalans. Per la llibertat de la nostra pàtria hi ha catalans en les vostres presons. Per la sang vessada per al vostre país, allibereu-los. Tot Catalunya ho espera.

Comitè Català *Nosaltres sols.*”

ELS CONJURATS DETINGUTS

En els diaris francesos corresponents als dies subsegüents a la descoberta de la conspiració catalana havem trobat alguns noms dels compatrieis conjurats, que foren detinguts per les autoritats franceses, detencions que per altra part han vingut confirmades en lletres particulars rebudes a la nostra redacció.

qual procés pogué fer-se escàpol, i molts d'altres els noms dels quals no ens són co-

Ultra el cap de l'organització, Francese Macià, trobem el senyor Bordes de la Cuesta, ex-alcald de Castelló d'Empúries; els poetes Ventura Gassol i J. Carner-Ribalta; En Martí Vilanova, corresponent de RES-SORGIMENT a París; En Jaume Miravittles, complicat en l'afer de Garraf, deneguts.

Alguns, com els senyors Imbert, de Pi-gueres, i Ferraró, de Castelló d'Empúries, per tal de defensar la pàtria, s'alluyaren de la família, esposa i fills.

En Ramon Xammar, que fins fa poc fou company nostre ací Buenos Aires, arribà aquells dies a París i es presentà de seguida a l'oficina d'Estat Català a Bois-Colombes, essent detingut allí mateix per la policia que hi estava de guàrdia.

La majoria d'aquests detinguts han estat posats en llibertat i exiliats a Bèlgica.

Apiari FLOR de ROMERO

Enviant \$ 150 rebreu a correu seguit un paquet que conté un quilo de Caramels de Mel o de Mel i Xocolata. SÓN D'UN GUST EXQUISIT

Josep Ramoneda

Abellers:
COLONIA ALVEAR
Mendoza (F.C.P.)

Medrano 461
Buenos Aires
U. T. 0729, Almagro

FARMACIA CATALANA
DEL DOCTOR VILAR

LABORATORI D'ANALISIS I ESTERILITZACIONS
S'atenen demandes per la campanya, fent-se els enviaments amb tota regularitat, abonant l'import de la comanda

GARANTIA ABSOLUTA DE TOTES LES PREPARACIONS
Venem AIGUANAF compost

ALSINA, 1202, CANTONADA SALTA
Unió Telef. 3305, (Rivadavia) BUENOS AIRES

TALLER DE JOIERIA

GRAN ASSORTIT
D'ALHAGES
DE TOTES CLASSES
A PRÉUS D'OCASIÓ.

ASSORTIT COMPLET DE
COLLARETS,
SAUTOIRS,
AGULLES,
ANELLS ETC.

ACORDEM CRÈDITS

REFORMEM ALHAGES

ESPECIALITAT
EN TREBALLS FINS

ROIG

LIBERTAD 145 - 2^{on} pis
U. T. 38 Mayo, 7100

COLLAR

POMPADOUR

Confiteria Catalana

Cerrito, 153

Unió Telefònica 4571, Rivadavia
Coop. Telefònica 2918, Central

B^{mé} Mitre 2248

Unió Telefònica 8809, Mitre
Coop. Telefònica 2919, Central

Festes de Nadal i Cap d'Any

Torrans de Tota Mena

Provin el deliciós torró a la crema. Creació de la casa.

Neules DE LLET, LLIMÓ I VAINILLA.

Canastres a l'estil de Barcelona.

Gran assortit de capses de bombons i objectes de fantasia.

Pa Dolç Milanès i Genovès

Xampany Codorniu.

Vins importats de Catalunya:

MoscateLL, Garnatxa i D'Alella.

Oportos, Jerez, Sidres.

No esperi els últims dies per encarregar nos comandes per a l'interior. Serà en benefici de vostè.

OLIS SUPERIORS

"L'Atlántida"

DE

J. CABRÉ i Cía.

Est. Unidos, 1599

(CEVALLOS).

Un. Tel. 37, Rivadavia 6752

OLIS SUPERIORS

TINTORERIA "MARIN"

De JOAN PELLICER, Tintorer colorista

Casa especial per a tenyir i netejar tota classe de roba. Procediments moderns. Netegem en sec sense que tornin a sortir les taques. Serveis en 24 hores. Planxem robes al moment. Tenyim de negre a qualsevol color.

BUENOS AIRES

Casa Central: VIAMONTE 1380, U. T. 37, Rivadavia 3756
Sucursal i Fàbrica; BAIGORRI 191, U. T: Buen Orden 1668

MATALASSOS a l'estil català (REFORMA I VENDA)

Gran assortit de tot el que pertany al ram
Encàrrecs per carta o personalment

D. VALLBONA

PAVON, 4125
BUENOS AIRES

“LA CASA DE LOS TORNILLOS”

JOAN RUSSINYOL, Sarmiento 1517

U. T. 38, Mayo 6799 - C. T. 1350, Central

Especialitat en Cargols
de ferro i bronze per a
metalls

FILFERRO d'ACER per a RESSORTS

PEDRES D'ESMERIL

Bulons per a Automòbils
de totes marques

Fibra en xapes i barres
i tot allò necessari per a foradar,
roscar i rectificar

Fabrica de Camises “La Esmeralda”

ENRIC RODÓ

ESMERALDA, 492

Sucursal: Corrientes, 1260
Buenos Aires

**Venda directa
al consumidor.**

Per CAMISES de resultat ex-
cel·lent: Per gènere de punt
Català i per tota mena d'ar-
ticles de Camiseria, visiteu
sempre “La Esmeralda.”

“Bodegas RESPLANDOR”

... (Pagès, Aymerich i Cia., MENDOZA) ...

COMPATRICIS: Amb motiu de les properes
Festes Nadalenques i de *Cap d'Any*, després
de desitjar-vos un sens fi de felicitats, vos recordem que
per a taula i postres no hi ha com el vi de marca
RESPLANDOR.

VINS LICOROSOS: *RELIQUIA - OPORTO ARGENTÍ*
MARSALA - MOSCATELL P. de D. - MISTELA.

Unics representants a Buenos Aires:

... **ROVIRALTA i Cia.** ...
1247, Campichuelo, 1249 Un. Telef. 1446, Chacrita